

Tıp Eğitiminde Süreli Yayıncılık

Fehmi AKÇİÇEK

1999 yılında anabilim dalı olarak akademik yapılanma içinde yerini alan tıp eğitimi hızlı bir gelişim göstermektedir. Ülkemizde yalnızca bu alanı ilgilendiren bir adet dergi yaklaşık iki yıldan bu yana düzenli olarak yayınlanmaktadır. Tıp alanındaki sürekli yayıncılık konusunda varolan deneyimler, henüz gelişme aşamasında olan tıp eğitiminde süreli yayıncılığa yönelik kalite artırıcı önlemleri erken alabilme açısından yol gösterici niteliktedir.

Yapılan geniş tabanlı bir çalışma, tıp alanında yapılan araştırma makalelerinin %92.9'unda başlığın net olarak tanımlanmadığını göstermiştir. Araştırma özetlerinin %73.8'inde amaç net anlaşılabilir düzeyde tanımlanmamıştır. Özetlerin %14.5'inde amaçtan hiç söz edilmemektedir. Amaç belirtmedeki bu eksiklik araştırmanın önceden ayrıntılı şekilde planlanmaması ve amacın başlangıçtan itibaren net olmamasından kaynaklanabilir. Toplanan verilerin birbiri ile ilişkilendirebilecek olanların bir araya getirilerek, araştırma raporlarının yazılması sık görülen bir uygulamadır. Bu tip çalışmalarda amaca yönelik veri toplanmamakta, toplanan veriye uygun amaç üretilmektedir. Mezuniyet öncesi ve sonrası tıp müfredatı içinde makale yazımı ile ilgili temel eğitim veren programların bulunmayışı da belirtilen eksikliklerin artışına yol açmaktadır.

Araştırma makalelerinin en önemli bileşenleri amaç, bulguların sunumu ve istatistik yorumdur. İstatistik bilgisi yeterli olmayan araştırmacıların, araştırmanın planlama aşamasından itibaren istatistikçilerle ortak çalışmalarını gereklidir. Dergilerin de danışma kurullarında istatistik danışmanı bulunup bulunmadığı hakkında ise belirsizlik bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen çalışmada, makale özet bileşenlerinin toplu değerlendirmesi olarak ifade edilebilen, Özet Nitelik Puanı incelendiğinde, özetlerin ortalaması 61.59 ± 15.59 puan olarak bulunmuştur. Bir başka tanımlama ile özetlerin yaklaşık %62'si eksik bilgi aktarmaktadır. Bu nedenle her tıp fakültesi mezununun, araştırma planlama, yürütme ve sonuçlarını yorumlama eğitimi almış olması gereklidir. Eğitim birbiri ile yakın ilişkili olan biyoistatistik, epidemiyoloji ve araştırma planlama konularını kapsamalı ve uygulamalı olarak yapılmalıdır. Bu eğitim, yalnızca araştırma yaparken değil, okur olarak

Prof.Dr.Fehmi AKÇİÇEK
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Nefroloji Bilim Dalı - İZMİR

tıp yazınında yer alan araştırmaların niteliğini, güvenilirliğini değerlendirebilmek için de önemlidir.

Ancak hekimler ilk araştırmalarını genellikle uzmanlık eğitimi sırasında yapmaktadırlar. Buna karşılık araştırma görevlileri nadir kurumlar dışında, epidemiyoloji ve biyoistatistik eğitimi görmemektedirler. Bu durum kaliteli araştırmaların ve yayınlarının sayısını olumsuz yönde etkilediği için, epidemiyoloji ve biyoistatistik uzmanlık eğitiminin bir parçası haline getirilmelidir.

1994 yılında yayınlanan bir çalışmada, son 65 yılda ülkemizde yayınlanan dergi sayısı 443 olarak belirlenmiştir. Bunlardan son 20 yılda yayınlananların %30 ve son 10 yılda yayınlananların ise %28'i yayın yaşamını sürdürmektedir. Sürekliliği olmayan dergilerin varlıklarını sürdürebilmek için gereksinim duyduğu makalelerin bilimsel düzeyi genellikle düşük olmakta ve burada yayınlanan makalelerin sahiplerinin temel kaygısını akademik kariyerleri için gerekli olan yayın sayısını artırmak olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum görevi bilimsel denetimden geçmiş nitelikli yazıları yayınlamak olan editörlerin de sorumluluklarını tam olarak bilmediklerini veya yerine getirmediğini düşündürmektedir.

Yayınlarda kullanılan dil ile ilgili de sorunlar bulunmaktadır. Yabancı tıp terimlerinin karşılığının bulunması ve yeni terimlerin oluşturulmasında dil bilimcilerine, editörlere ve hekimlere önemli sorumluluk düşmektedir. Bilim adamlarının kendi dilleriyle düşünmeleri, anlamaları ve yeni kavramlar üretebilmeleri ancak ana dilin bilim dili olarak gelişmesi ve yetkinleşmesiyle olasıdır.

Hızlı bilgi erişimi için gerekli olan TÜBİTAK Türk Tıp Dizininin veya TÜRKMED benzeri veri tabanı çalışmalarının hızla tamamlanması büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan Türkçe konu başlıkları listesinin henüz oluşturulmamış olması, araştırmacıları İngilizce anahtar kelimelerden yararlanmaya zorlamakta ve diğer çalışmalar ile ilgili bilgi edinmeyi güçleştirmektedir.

Kaynaklar

1. Day RA (çeviren Gülay Aşkar Altay). *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır? (An ISI Publication How to Write and Publish a Scientific Paper)*. TÜBİTAK, Ankara, 1996.
2. Kayar R. Cumhuriyet dönemi (1928 - 1994) tıp dergilerimizin kısaltılmış isim indeksi ve analizi. *SSK Tepecik Hastanesi Dergisi* 4: 69 -77, 1994.
3. Güzelant AF (danışman öğretim üyesi Karababa AO). *Türk Tıp Dergilerinin ve Bu Dergilerde Yer Alan Araştırmaların Özellikleri, Araştırma Özetlerinin Sunum Niteliği: Türk Tıp Dergilerinin 1996 Yılında Yayınlanan Son Sayılarından Bir Kesit. Uzmanlık Tezi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir, 1998.*
4. Yurdakul C, M. Ufuk Ç. *Bilgi Teknolojileri Türkiye için Nasıl Bir Gelecek Hazırlanmakta. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1997.*
5. Erkan H. *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme. Türkiye İş Bankası 1992 Yılı Toplum ve İnsan Bilimleri Büyük Ödülü. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (326), Ankara, 1993.*